

KOMPENDIUM WIEDZY

dotyczące szkolenia pt. „Odebranie dziecka z rodziny - procedura i współdziałanie”

Warszawa, 21 września 2023 r.

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

Kompendium wiedzy dotyczące szkolenia pt. „Odebranie dziecka z rodziny - procedura i współdziałanie” zostało opracowane przez Jagnę Niepokólczycką-Gac na podstawie treści zawartych w:

1. Interwencyjne odbieranie dzieci. Iwona Klimowicz, Sylwia Juźwiak.
2. <https://doradcawpomocypolecznej.pl/>
3. Procedura odebrania dziecka na podstawie przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Problemy praktyczne i postulaty de lege ferenda. Dr Piotr Piskozub. Katedra Prawa Cywilnego, Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Marii Curie–Skłodowskiej.
4. Odbieranie dzieci rodzicom na podstawie art. 12a ustawy z 29.07.2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie - Jerzy Słyk. Prawo w Działaniu. Sprawy Cywilne 24/2015.

Spis treści:

1. Wprowadzenie – akty prawne w procedurze odebrania dziecka.
2. Przesłanki uprawniające do odbierania dziecka, zagrożenie życia i zdrowia dziecka w związku z przemocą.
3. Procedura i zasady odebrania dziecka.
4. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej lub u osób bliskich.
5. Dokumentowanie odebrania dziecka.
6. Udział i kompetencje służb uczestniczących w procedurze odebrania dziecka.
7. Postępowanie po odebraniu dziecka z rodziny.

Najlepszym środowiskiem rozwoju każdego dziecka jest jego stabilna i bezpieczna rodzina. Niestety nie zawsze spełnia ona takie warunki. Dlatego też w skrajnych sytuacjach, kiedy zagrożone jest zdrowie bądź życie dziecka konieczne jest bezzwłoczne zabezpieczenie dziecka. Dlatego też istnieje procedura, która umożliwi natychmiastowe umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej.

Wprowadzenie – akty prawne w procedurze odebrania dziecka

Zgodnie z nową definicją

Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 109 stanowi, że jeżeli dobro dziecka jest zagrożone, obowiązkiem sądu opiekuńczego jest wydanie odpowiednich zarządzeń. Nie są one środkiem represji w stosunku do niedbałych rodziców, ale środkiem, który ma za zadanie chronić zagrożone dobro dziecka. Zarządzenia wydane na podstawie art. 109 k.r.o. mają charakter działań profilaktyczny w lub naprawczych. Sąd opiekuńczy, aby przeciwdziałać dysfunkcjom, które mogą wpływać na rozwój dziecka może w szczególności:

1. Zobowiązać rodziców oraz małoletniego do określonego postępowania, w szczególności do:
  - pracy z asystentem rodziny,
  - realizowania innych form pracy z rodziną,
  - skierować małoletniego do placówki wsparcia dziennego,
  - określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej lub
  - skierować rodziców do placówki albo specjalisty zajmujących się terapią rodzinną, poradnictwem lub
  - świadczących rodzinie inną stosowną pomoc z jednoczesnym wskazaniem sposobu kontroli wykonania wydanych zarządzeń.
2. Określić, jakie czynności nie mogą być przez rodziców dokonywane bez zezwolenia sądu albo poddać rodziców innym ograniczeniom, jakim podlega opiekun.
3. Poddać wykonywanie władzy rodzicielskiej stałemu nadzorowi kuratora sądowego.
4. Skierować małoletniego do organizacji lub instytucji powołanej do przygotowania zawodowego albo do innej placówki sprawującej częściową pieczę nad dziećmi.
5. Zarządzić umieszczenie małoletniego:
  - w rodzinie zastępczej,
  - rodzinnym domu dziecka albo
  - w instytucjonalnej pieczy zastępczej albo
  - powierzyć tymczasowo pełnienie funkcji rodziny zastępczej małżonkom lub osobie, niespełniającym warunków dotyczących rodzin zastępczych, w zakresie niezbędnych szkoleń, określonych w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej albo

- zarządzić umieszczenie małoletniego w zakładzie opiekuńczo-leczniczym, w zakładzie pielęgnacyjno-opiekuńczym lub w zakładzie rehabilitacji leczniczej.

Każdorazowo sąd musi wybrać środek najbardziej skuteczny i adekwatny do ocenianej sytuacji. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej jest najbardziej drastyczną formą ingerencji sądu w sferę władzy rodzicielskiej. Zgodnie z art. 112³ k.r.o. może nastąpić jedynie wtedy gdy uprzednio stosowane były inne środki przewidziane w art. 109 § 2 pkt 1–4 oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i nie doprowadziły one do usunięcia stanu zagrożenia dobra dziecka. Wyjątkową sytuacją jest konieczność niezwłocznego zapewnienia dziecku pieczy zastępczej, która wynika z poważnego bezpośredniego zagrożenia jego życia lub zdrowia. Taką sytuację reguluje **artykuł 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**.

Przesłanki uprawniające do odbierania dziecka, zagrożenie życia i zdrowia dziecka w związku z przemocą.

Podstawową przesłanką natychmiastowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej jest **zagrożenie jego zdrowia lub/i życia**. Może ono wynikać ze stosowanej wobec niego przemocy, zaniedbań, porzucenia lub braku możliwości wykonywania funkcji opiekuńczych np. ze względu na stan nietrzeźwości.

Specyficzne przejawy przemocy wobec dziecka

Zespół dziecka potrząsanego

Dziecko w okresie prenatalnym, noszone pod sercem przez matkę jest stale kołysane. Dlatego też uspokaja się w wieku niemowlęcym brane na ręce czy też kołysane w wózku. Jednak zdarza się, że delikatne lulanie zastępowane jest silnym potrząsaniem w celu uspienia. Starsze dziecko, w celu uciszenia, brane jest pod pachy i mocno potrząsane. Powoduje to mikrouszkodzenia mózgu, który w trakcie silnego kołysania, czy też potrząsania obija się o czaszkę. Dziecko uspokaja się, często usypia, ale jednocześnie zachodzą trwałe zmiany w zakresie CUN. Są one powodem trudności intelektualnych i emocjonalnych dziecka w dalszym życiu. Jednocześnie przy silnym potrząsaniu może dojść do mechanicznych urazów w obrębie czaszki, odcinka szyjnego kręgosłupa, żeber i nasady kości.

Przemoc fizyczna

To celowe zadawanie bólu poprzez bicie, kopanie, szturchanie, popychanie, gryzienie, umyślne parzenie, potrząsanie itp. Oczywiście dzieci mają prawo się przewrócić i nabić

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

sobie siniaka. Zwykłe stłuczenie, guz na głowie, czy też nawet złamanie kończyny nie świadczy od razu o stosowaniu wobec niego przemocy. Niegodne uwagi są zwłaszcza te urazy, które są zgodne z fazą rozwojową dziecka. Jednak powtarzające się obrażenia zwłaszcza o regularnych wzorach mogą świadczyć o problemie. Istotnym sygnałem jest również bagatelizowanie uszkodzeń ciała u dziecka i ich brak leczenia.

Część ciała	Urazy przypadkowe	Urazy wskazujące na stosowanie przemocy
głowa	kość ciemieniowa, potyliczna, czołowa, broda, nos.	zasinienia wokół obu oczu, okolice policzków, urazy wewnętrzne, uszy, boczne części twarzy,
brzuch, klatka piersiowa	brak	siniaki, zadrapania,
ręce	łokcie, dłonie	przedramiona
plecy	okolice kręgosłupa	plecy, boczne części tułowia
nogi oraz okolice krocza	kolana, piszczele,	pachwiny, genitalia, wewnętrzne

Przemoc psychiczna

Choć często uznaje się, że agresja fizyczna jest jedynym objawem przemocy, to jednak nie jest to prawda. Nie mniej bolesna, a jednocześnie na pewno, pozostawiająca większe ślady w kształtującej się psychice dziecka jest jej forma psychiczna. Powtarzające się zachowania, które polegają na: odrzuceniu emocjonalnym („odejź, nie kocham Cię”), braku wsparcia i zainteresowania dzieckiem, poniżaniu, upokarzaniu, ośmieszaniu, wywieraniu presji psychicznej oraz manipulowaniu nim w celu osiągnięcia konkretnych korzyści, szantażowaniu, wciąganiu w konflikty dorosłych, wzbudzaniu poczucia winy, stawianiu nadmiernych wymagań i oczekiwań, którym dziecko nie jest w stanie sprostać, nadmiernej kontroli. **Sygnalami, które mogą niepokoić w funkcjonowaniu dziecka są:** zachowania nieadekwatne do wieku, zbyt infantylne lub zbyt dorosłe; brak poczucia pewności siebie; częste kłamstwa i mataczenia; silny lęk związany z porażką lub z konsekwencjami, uruchamianymi w domu; wycofanie dziecka i nastroje depresyjne; tiki nerwowe. Rodzic, który dopuszcza się tego typu przemocy obwiniania je, strofuje, jawnie poniża, otwarcie odrzuca dziecko. Wykazuje brak zainteresowania jego problemami. Często również faworyzuje jedno z rodzeństwa.

Przemoc seksualna

To każde zachowanie dorosłego człowieka, wobec dziecka, które ma mu przynieść satysfakcję seksualną. Może ono mieć ono charakter kontaktu fizycznego, ale nie koniecznie. Tak więc zarówno, dotykanie miejsc intymnych, pieszczoty, odbywanie stosunku seksualnego z dzieckiem do lat piętnastu, jak również wspólne oglądanie treści

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

pornograficznych, przyzwalanie na obserwowanie odbywanych przez dorosłych stosunków seksualnych, rozmowy z dzieckiem o obscenicznych treściach. Trzeba podkreślić, że każda aktywność seksualna dorosłego z dzieckiem jest traktowana jako nadużycie i jest czynem karalnym.

Wśród objawów jakie demonstruje molestowane dziecko można zauważyć brak dbałości o higienę osobistą, zwłaszcza strefy erotogenne oraz twarz. Robią wrażenie wiecznie brudnych i śmierdzących. Zachowania dziecka mogą być prowokacyjne i uwodzicielskie. Również język dziecka, dotyczący sfery seksualnej jest nieadekwatny do wieku metrykalnego oraz nieprzystający do poziomu rozwoju. Częstym objawem zwłaszcza u młodszych dzieci są rysunki. Zazwyczaj uproszczone i ze szczegółowo zaznaczonymi organami płciowymi u rysowanych postaci. Bywają również bardziej jednoznaczne sygnały, takie jak ciąża, infekcje dróg moczowo-płciowych, choroby weneryczne, zakażenie wirusem HIV, urazy zewnętrzne narządów rodnych. Dzieci takie równie często mają problemy z chodzeniem oraz siadaniem. Zdarza się również u nich agresja seksualna wobec innych dzieci zwłaszcza młodszych, słabszych. Pojawiają się u nich objawy depresyjne, poczucie winy i wstydu. Rodzice, którzy się dopuszczają wykorzystywania seksualnego, przeważnie przekraczają dopuszczalne, przyjęte społecznie granice w kontakcie fizycznym z dzieckiem. Wykazują, nadmierną nadopiekuńczość wobec dziecka. Izolują je społecznie, utrzymując relacje jedynie w obrębie najbliższej rodziny. Przesłanką może być również stan nietrzeźwości rodziców. Pracownik socjalny oczywiście nie może podczas wizyty sprawdzić

Stan nietrzeźwości opiekuna

Jedną z przesłanek natychmiastowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, jest stan nietrzeźwości, który uniemożliwia sprawowanie opieki nad dzieckiem przez jego rodziców. Zgodnie z Orzeczeniem SN z 28.07.1995 r. II KRN 55/95, poza wynikami chemicznego badania krwi na zawartość alkoholu, ustaleniu nietrzeźwości mogą służyć także inne źródła dowodowe np. zeznania świadków. Dlatego też osoba dorosła na podstawie obserwacji i własnego doświadczenia życiowego, może stwierdzić, że osoba, z którą się styka jest w stanie nietrzeźwym. Aby to jednak potwierdzić pracownik, który wykonując swoje obowiązki służbowe zauważy, że opiekunowie dziecka przejawiają zachowania świadczące o tym, że mogą być w stanie nietrzeźwym, powinni natychmiast wezwać policję w celu zweryfikowania swoich podejrzeń. Trzeba jednocześnie pamiętać, że stan nietrzeźwości, może powodować wiele substancji psychoaktywnych, nie tylko alkohol. Niezależnie jednak od rodzaju środka psychoaktywnego, opieka nad dzieckiem pod wpływem jego działania naraża je na niebezpieczeństwo.

Porzucenie

Brak sprawowania opieki nad dzieckiem jest bezsprzeczną przesłanką do jego zabezpieczenia. Oczywiście w zależności od wieku dziecka i okoliczności bezpośrednia opieka będzie miała inny charakter i zakres. Jednak pozostawienie małego dziecka bez

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

zabezpieczenia, które może spowodować uszczerbek na jego zdrowiu lub np. nieodebranie go ze żłobka, przedszkola lub szkoły, bez wyraźnych przyczyn, jest przyczynkiem do jego zabezpieczenia. Podobną przyczyną jest pozostawienie starszego dziecka na wiele dni, czy też tygodni samego bez wsparcia osób trzecich, które może powodować niebezpieczeństwo w jego funkcjonowaniu.

Procedura i zasady odebrania dziecka

W razie zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą domową pracownik socjalny zapewnia dziecku ochronę przez:

- umieszczenie go u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (*Osobą najbliższą jest małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu*), dającej gwarancję zapewnienia dziecku bezpieczeństwa i należytej opieki,
- w rodzinie zastępczej,
- rodzinnym domu dziecka lub
- instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Tryb umieszczania dzieci w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub instytucjonalnej pieczy zastępczej regulują przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Decyzję w miarę możliwości w obecności i przy wsparciu psychologa, pracownik socjalny podejmuje wspólnie z:

- funkcjonariuszem Policji, a także
- lekarzem,
- ratownikiem medycznym lub pielęgniarką.

Pracownik socjalny ma obowiązek niezwłocznego powiadomienia sądu opiekuńczego, **nie później niż w ciągu 24 godzin** od chwili zapewnienia dziecku ochrony.

Rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym przysługuje zażalenie do sądu opiekuńczego na zapewnienie dziecku ochrony. W zażaleniu można domagać się zbadania zasadności i legalności zapewnienia dziecku ochrony oraz prawidłowości jej dokonania.

O prawie do złożenia zażalenia, a także o możliwości uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej pracownik socjalny dokonujący czynności, poucza rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka. **Pouczenie to wręcza się na piśmie.**

Nieodpłatna pomoc prawna jest udzielana na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945).

Zażalenie może być wniesione za pośrednictwem:

- pracownika socjalnego, który zapewnił dziecku ochronę lub
- funkcjonariusza Policji.

W takim przypadku zażalenie podlega niezwłocznemu przekazaniu do sądu opiekuńczego. Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin od chwili doręczenia. W razie uznania bezzasadności lub nielegalności sposobu zapewnienia dziecku ochrony sąd zarządza natychmiastowe przekazanie dziecka rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym.

W przypadku stwierdzenia bezzasadności, nielegalności lub nieprawidłowości w trakcie zapewniania dziecku ochrony sąd zawiadamia o tym przełożonych osób, które dokonały czynności związanych z zapewnieniem dziecku ochrony.

Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej lub u osób bliskich

Zdarzenie, w którym dziecko musi opuścić dom, bliskie sobie osoby, towarzysząca temu zdarzeniu, niepewność i strach jest poważną traumą, która może mieć poważne skutki dla jego rozwoju psychospołecznego. Często towarzyszy temu zdarzeniu również brak zrozumienia sytuacji, bo dla dziecka sytuacja ta, pozbawienie opieki, nietrzeźwy rodzic, przemoc, przeważnie nie jest zdarzeniem odosobnionym. Ponadto dziecko, które jest zależne od swoich rodziców nawet w skrajnych dla niego sytuacjach ulega Syndromowi Sztokholmskiemu, którego fazy przebiegają według utartej kolejności:

- zaprzeczenie sytuacji (niedowierzenie);
- pełna świadomość tego w jakiej sytuacji znalazła się ofiara;
- ogromna depresja oraz stres, ponieważ ofiara przebywa w niewoli;
- przyjęcie przez ofiarę takiej strategii zachowania, jakie pozwala jej na przetrwanie.

Trauma porzucenia domu i rodziców, z którym dziecko jest związane emocjonalnie może skutkować Syndromem Stresu Pourazowego (z ang. posttraumatic stress disorder).

PTSD to zespół specyficznych symptomów, które pojawiają się u ludzi po przeżyciu ekstremalnego, traumatycznego zdarzenia.

Objawy to:

- utrzymujące się odtwarzanie traumy - ponowne doświadczanie, częste myśli, wspomnienia, obrazy dotyczące zdarzenia, które pojawiają się niezależnie od woli, koszmary senne, flashbacki – migawki, nagłe poczucie, jakby zdarzenie miało miejsce na nowo,
- utrzymujące się unikanie sytuacji, miejsc, ludzi, itp., które kojarzą się z traumą, poczucie odcięcia, oderwania od emocji związanych z tym, co przypomina uraz - niezdolność do płaczu lub przeżywania różnych uczuć,

- utrzymujące się objawy psychofizjologicznego pobudzenia - problemy ze snem, rozdrażnienie, wybuchy gniewu, trudności z koncentracją uwagi.

Aby złagodzić stres i związaną z tym traumę, zasadnym jest wzięcie w pierwszej kolejności pod uwagę umieszczenie dziecka u osoby bliskiej nie zamieszkującej wspólnie. Zgodnie z Kodeksem Karnym osobą taką jest:

małżonek, wstępny, zstępny, rodzeństwo, powinowaty w tej samej linii lub stopniu, osoba pozostająca w stosunku przysposobienia oraz jej małżonek, a także osoba pozostająca we wspólnym pożyciu (konkubent).

Rozmowa z dzieckiem

Podczas interwencji nie należy zapominać o dziecku, które należy uprzedzić o tym co się będzie z nim działo, tak aby jego świat w miarę możliwości stał się przewidywalny. Trzeba jednocześnie pamiętać, że dzieci doświadczające przemocy rzadko się skarżą i proszą o pomoc. Zazwyczaj są uwikłane w poczucie winy, oskarżając siebie o to, co je spotyka. Mają poczucie, że są jedynymi na świecie, które ściągają problemy przez swoją złą wyjątkowość. Wyuczone w domu trzech zasad: „Nie mów”, „Nie czuj” „Nie ufaj”, nie skarżą się na swój los. Dlatego należy rozmawiać z nimi bardzo ostrożnie i przekazywać im informacje głęboko przemyślane. Podczas takiej rozmowy należy wykazać się wyjątkową empatią. Usiąść tak, aby dziecko znajdowało się na tej samej wysokości co dorośli, najlepiej w odległości około pół metra. Zachowując w ten sposób zarówno bliskość jak i konieczny dystans. Słuchając dziecka, należy dawać mu sygnały zarówno werbalne jak i pozawerbalne, które pozwalają na podtrzymanie rozmowy. Nie należy dziecku przerywać i oceniać jego wypowiedzi, które mogą być pełna emocji. Lepszemu zrozumieniu przekazywanych przez nie treści sprzyja podążanie za językiem pozawerbalnym dziecka oraz stosowanie aktywnych metody słuchania. Aby ułatwić dziecku przeżywanie trudnych emocji, które mogą się pojawić w związku z sytuacją w jakiej się znalazł, zasadne jest stosowanie „odzwierciedlania”, które pozwala na obniżenie napięcia oraz przełamanie oporu z jego strony. **Warto jednocześnie pamiętać, że dziecko, które jest ofiarą przemocy, powinno od dorosłego usłyszeć:**

- „To nie twoja wina - nie jesteś win temu co się stało, nawet jeżeli wcześniej nie przyznawałeś się do tego co się dzieje w domu”,
- „Nie tylko ciebie to spotyka – choć to złe i niedopuszczalne, spotyka to również inne dzieci i nie jesteś wyjątkiem, jedynym dzieckiem z takim problemem”,
- „Zrobię wszystko, aby ci pomóc”.

Osoba	czynności przed odebraniem	czynności w trakcie odebrania	czynności po odebraniu
pracownik socjalny	<ul style="list-style-type: none"> - wezwanie policji i lekarza (lub ratownika medycznego, pielęgniarki), - przedstawienie im sytuacji, - podjęcie wspólnie z policjantem, lekarzem (lub ratownikiem medycznym, pielęgniarką), jeżeli okoliczności pozwalają przy wsparciu psychologa, decyzji o odebraniu dziecka, - ustalenie miejsca, w którym dziecko będzie umieszczone po odebraniu 	<ul style="list-style-type: none"> - wręczenie rodzicom (opiekunom prawnym lub faktycznym dziecka) na piśmie pouczenia o prawie do złożenia zażalenia wraz ze wskazaniem sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia, - przewiezienie dziecka do wybranego miejsca pieczy zastępczej 	<ul style="list-style-type: none"> - powiadomienie sądu opiekuńczego – niezwłocznie, nie później niż w ciągu 24 godzin o odebraniu dziecka z rodziny i umieszczeniu go u niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub całodobowej placówce opiekuńczo – wychowawczej, - przyjęcie od rodziców/opiekunów zażalenia na odebranie dziecka. W przypadku wniesienia zażalenia za pośrednictwem pracownika socjalnego, który dokonał odebrania dziecka – niezwłoczne przekazanie zażalenia do sądu
policjant	<ul style="list-style-type: none"> - sprawdzenie legitymacji pracownika socjalnego, ustalenie tożsamości odbieranego dziecka, rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych, a w razie potrzeby – 	<ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie bezpieczeństwa osobistego dziecka, pracownikowi socjalnemu i innym uczestnikom postępowania, w razie potrzeby udzielenie pierwszej pomocy i wezwanie pogotowia ratunkowego, wręczenie rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym dziecka 	<ul style="list-style-type: none"> - na wniosek pracownika socjalnego udzielenie niezbędnej pomocy przy umieszczeniu dziecka u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

	<p>lekarza lub ratownika medycznego lub pielęgniarki i innych uczestników postępowania, obecnych w miejscu wykonywania czynności, zapoznanie się ze wszystkimi informacjami dotyczącymi dziecka, będącymi w posiadaniu pracownika socjalnego</p>	<p>pisemnego pouczenia o prawie złożenia do właściwego miejscowo sądu opiekuńczego zażalenia na odebranie dziecka. Policjanci nie robią tego, jeśli rodziców pouczył pracownik socjalny.</p>	<p>wychowawczej. Pomoc, o której mowa, będzie polegała w pierwszej kolejności na:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapewnieniu bezpieczeństwa osobistego dziecku, pracownikowi socjalnemu i innym uczestnikom postępowania, • ustaleniu tożsamości osoby najbliższej, uprawnionego członka rodziny zastępczej lub uprawnionego pracownika placówki opiekuńczo wychowawczej, w której umieszczone zostanie dziecko, • sporządzeniu (po zakończeniu czynności) notatki urzędowej z prowadzonych czynności, zawierającej w szczególności: imię i nazwisko oraz stopień służbowy; określenie daty i miejsca czynności; informacje o formie i treści wniosków pracownika socjalnego, na którego wniosek podjęte zostały czynności; imię i nazwisko pracownika socjalnego oraz adres jednostki organizacyjnej pomocy
--	--	--	---

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

			<p>społecznej; imię i nazwisko lekarza lub ratownika medycznego lub pielęgniarki, którzy uczestniczyli w podjęciu decyzji o odebraniu dziecka z rodziny,</p> <ul style="list-style-type: none"> • zebrani imion i nazwisk oraz innych danych niezbędnych do ustalenia tożsamości odbieranego dziecka, rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych oraz innych uczestników postępowania obecnych w miejscu wykonywania czynności; • opisie wykonanych czynności, w tym informacji o podjętej decyzji, z uwzględnieniem stanowisk poszczególnych uczestników; • informacji o wniesieniu za pośrednictwem funkcjonariusza Policji zażalenia do sądu opiekuńczego na odebranie dziecka; • informacji o osobie i miejscu, w którym umieszczono odebrane dziecko, jeśli policjant
--	--	--	--

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

			<p>będzie uczestniczył w tej czynności.</p> <p>- Kopia sporządzonej notatki urzędowej przekazywana jest do sądu opiekuńczego oraz właściwej jednostki organizacyjnej pomocy społecznej.</p>
<p>Lekarz (ratownik medyczny, pielęgniarka)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zapoznanie się ze wszystkimi informacjami dotyczącymi dziecka, będącymi w posiadaniu pracownika socjalnego, - określenie stanu zdrowia dziecka, udzielenie pomocy lekarskiej, ocena na podstawie informacji i okoliczności faktycznych zastanych na miejscu stopnia zagrożenia życia lub zdrowia dziecka i przedstawienie pracownikowi socjalnemu swojego stanowiska co do zasadności jego odebrania, - współuczestniczenie z pracownikiem socjalnym i policjantem w podjęciu decyzji o odebraniu dziecka, - przed odebraniem, w trakcie odbierania i po odebraniu dziecka czuwanie nad stanem zdrowia dziecka. 		

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

Wzór pouczenia do wręczenia rodzicom w przypadku interwencyjnego zabezpieczenia dziecka w pieczy zastępczej

Pouczenie

1. Rodzicom, opiekunom prawnym lub faktycznym przysługuje zażalenie
  - I. do Sądu Rejonowego w ..... Wydział Rodzinny i dla Nieletnich na odebranie dziecka z rodziny.
2. Zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od faktycznej czynności odebrania dziecka.
3. Zażalenie może być wniesione za pośrednictwem pracownika socjalnego lub funkcjonariusza Policji, którzy dokonali odebrania dziecka. W takim przypadku zażalenie podlega niezwłocznemu w przeciągu 24 godzin, przekazaniu do sądu opiekuńczego.
4. W zażaleniu można domagać się zbadania zasadności i legalności odebrania dziecka oraz prawidłowości jego dokonania.
5. Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie, nie później jednak niż w ciągu 24 godzin.
6. Rodzicowi/opiekunowi prawnemu przysługuje bezpłatna pomoc prawna, którą może uzyskać.....
7. Oświadczam, że z powyższymi uprawnieniami zapoznałam(em) się i potwierdzam odbiór pouczenia.

.....

data i podpis osoby zapoznającej się z uprawnieniami

NOTATKA URZĘDOWA (wzór)

dotyczy działań podjętych w trybie art. 12 a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.)

Data zdarzenia/interwencji .....godzina.....

Miejsce zdarzenia/interwencji (dokładny adres podejmowanych działań)

.....
.....

Dane dziecka/dzieci (podać imię, nazwisko datę urodzenia lub wiek)

.....
.....

Dane rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych (imię i nazwisko)

.....

Ww. był/li obecni podczas interwencji - tak/nie

Uzasadnienie podjęcia decyzji o odebraniu dziecka z rodziny

W związku z okolicznościami (krótki opis zastanej sytuacji)

.....
.....
.....

Stwierdza się stan bezpośredniego zagrożenia zdrowia lub/i życia dziecka. Zgodnie z Art. 12a Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej postanawia się zabezpieczyć dziecko poprzez umieszczenie go w (podać miejsce umieszczenia dziecka)

.....

Informacja o pouczeniu rodziców/opiekunów prawnych/opiekunów faktycznych*

Pouczono na piśmie o prawie do złożenia zażalenia na odebranie dziecka oraz możliwości uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej.

Pouczenie*: wręczono (wskazać komu)

..... zostawiono w miejscu
zdarzenia/interwencji w widocznym miejscu w mieszkaniu (wskazać konkretnie
gdzie).....

nie wręczono (podać powód)

.....

.....
podpis pracownika socjalnego informującego o prawie do złożenia zażalenia

Podpisy osób uczestniczących w interwencji, podejmujących decyzję (podać imię i nazwisko oraz stanowisko służbowe):

Pracownik socjalny

.....

Funkcjonariusz Policji

.....

Przedstawiciel ochrony zdrowia

.....

Do notatki dołączono:

1. Pouczenie o prawie do złożenia zażalenia na odebranie dziecka, podpisane przez rodzica/opiekuna.

2. Kopię protokołu przyjęcia zażalenia na odebranie dziecka.

.....

miejsce i data

PROTOKÓŁ

*przyjęcia zażalenia na odebranie dziecka w trybie art.12a ustawy z dnia 29 lipca 2005r.
o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U.Nr 180, poz. 1493 z późn.zm.)*

W dniu.....w (wskazać miejsce złożenia zażalenia).....

Pani/Pan (imię i nazwisko osoby składającej zażalenie).....

zamieszkały (pełen adres zamieszkania oraz do korespondencji jeżeli jest inny niż
zamieszkania

..... wnosi ustnie do
protokołu: jako rodzic/ opiekun prawny/ opiekun faktyczny* dziecka/dzieci (imię i
nazwisko dziecka oraz data urodzenia .....

Wnoszę zażalenie na jego odebranie dokonane w dniu

..... (w zażaleniu
osoba je wnosząca może domagać się zbadania zasadności i legalności odebrania dziecka
oraz prawidłowości jego dokonania).

Protokół niniejszy został wnoszącemu odczytany. Wnoszący został poinformowany, że
niniejsze zażalenie zostanie przekazane niezwłocznie (w przeciągu 24 godzin) do Sądu
Rejonowego Wydział Rodzinny i Nieletnich.

Protokół sporządził i zażalenie przyjął:

podpis pracownika socjalnego

podpis osoby składającej zażalenie

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach
zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.

Szkolenie jest finansowane ze środków Samorządu Województwa Mazowieckiego. Usługa jest wykonywana w ramach zadań realizowanych przez Mazowieckie Centrum Polityki Społecznej.